

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Вітохіна І.В.

студентка,

Науковий керівник: Мічурін Є.О.

*доктор юридичних наук, професор,
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна*

ОХОРОНА ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ ДИЗАЙНУ ОДЯГУ

Легка промисловість, більша частина виробів якої є об'єктами права інтелектуальної власності у сфері дизайну одягу – один з найважливіших секторів економіки більшості країн, який одночасно зазнає великої кількості порушень у сфері права інтелектуальної власності. За такої ситуації логічним є питання про способи охорони таких об'єктів.

Питанням щодо охорони об'єктів права інтелектуальної власності у сфері дизайну одягу присвячені роботи таких науковців, як Ф. Барбур, К. А. Харчак, С. Л. Хезерінгтон, М. Бревер та інші. В цей же час з вітчизняних прізвищ можна згадати лише В. О. Токареву, яка опублікувала декілька статей щодо права інтелектуальної власності в індустрії моди.

Беручи до уваги позицію Всесвітньої організації інтелектуальної власності, об'єкти права інтелектуальної власності у сфері дизайну одягу можна віднести одразу до категорій авторського права та промислової власності [9].

Серед існуючих інструментів охорони об'єктів, що є предметом розгляду, за ефективністю, виділяють наступні: товарний знак, патент, авторське право та подекуди право на комерційну таємницю [4].

Реєстрація товарного знаку вважається найбільш розповсюдженим способом охорони об'єктів сфери дизайну одягу. Згідно ст. 1 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», знаком є позначення, за якими товари і послуги одних осіб відрізняються від товарів і послуг інших осіб, а за ст. 2 цього Закону об'єктом знака можуть бути слова, літери, цифри, зображувальні елементи, кольори і їх

комбінації та власні імена [2]. Однією з головних вимог до товарного знаку є його чіткість, виразність. Цікавим є судова практика щодо використання власних імен. Так існує низка судових рішень згідно яких, у разі звільнення дизайнера з компанії, йому заборонено використовувати своє ім'я при подальшій практичній діяльності, якщо його ім'я є товарним знаком, власником якого є ця компанія. Відомими прецедентами з приводу заборони використання свого імені є справи нащадків Гуччіо Гуччі, засновника компанії Gucci та справа Пола Френка, дизайнера бренду Paul Frank [7].

Також поряд з цим видом охорони об'єктів інтелектуальної власності відносять практику США, де існує можливість захисту товарної упаковки (trade dress), яка представляє собою сукупність виразних характеристик, що викликають асоціацію у споживача між товаром і його виробником. Дійсно яскравим прикладом такої охорони є червона підошва взуття Christian Louboutin, яка була зареєстрована як торгова марка, та після невдалого позову до Yves Saint Laurent втратила свою монополію, обмежившись червоною підошвою, яка лише контрастує з основним кольором взуття [6, с. 15].

Основна критика такого способу охорони полягає в тому, що товарний знак охороняє саме позначення від можливого його копіювання, але не охороняє сам дизайн виробу [5, с. 171].

Ще одним способом охорони об'єктів права інтелектуальної власності у сфері дизайну одягу є патентування, тобто отримання патенту на промисловий зразок. Згідно ст. 5 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», об'єктом промислового зразка є форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб [3]. Згідно національного законодавства об'єкт є патентоздатним якщо є новим і був публічно продемонстрованим не раніше шести місяців до моменту заяви на отримання патенту. Та через постійну зміну і циклічність сфери дизайну одягу, патент видається не надто вигідним способом охорони, адже за час очікування патенту може зникнути актуальність виробу на відповідному ринку збуту.

Наступним інструментом охорони об'єктів сфери дизайну одягу є авторське право. Коло об'єктів, яке зазначене у ст. 8 Закону України «Про авторське право та суміжні права», а саме твори графіки, дизайну декоративно-ужиткового мистецтва та інші твори образотворчого

мистецтва, дає підставу зробити висновок, що дизайнери та виробники одягу можуть розраховувати на охорону об'єктів авторським правом [1].

У судовій практиці США є прецедент – справа «По проти “Missing Persons” – коли по відношенню до одягу (купального костюму) було вжито словосполучення «м'яка скульптура» [8, с. 92]. Пов'язано це було з особливістю законодавства штатів, які розглядають одяг як утилітарну річ, а однією з ознак якою повинен характеризуватися об'єкт для охорони авторським правом повинно бути його естетичне призначення.

Актуальність даного виду охорони полягає у необов'язковій реєстрації того чи іншого об'єкту та тривалість самої охорони, яка за українським законодавством триває протягом життя автора та 70 років після його смерті.

Останнім з зазначених видів охорони об'єктів права власності у сфері дизайну одягу є право на комерційну таємницю. Даний спосіб охорони не є поширеним, але загально відома практика іспанської компанії Zaga, яка завдяки такій охороні технології виробництва одягу скоротила цикл виробництва до 30 днів.

На відміну від американського та більш розвиненого законодавства Європейського Союзу, який окремо охороняє дизайн (Директива ЄС 98/71), українське законодавство права інтелектуальної власності не є достатньо сформованим аби дизайнери сфери одягу мали чітке уявлення про правове регулювання їх практичної діяльності. Проте підсумовуючи, треба зазначити, що така багатшаровість можливої охорони об'єктів права інтелектуальної власності у сфері дизайну одягу лише сприяє запобіганню порушень.

Список використаних джерел:

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 12 груд. 1994. № 3792-ХІІ *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1994, № 13, ст. 64 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#n324>
2. Про охорону права на знаки для товарів і послуг: Закон України від 23 груд. 1993. № 3689-ХІІ *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1994 № 7, ст. 36 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>
3. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 23 груд 1993. № 3688-ХІІ *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1994 № 7, ст. 34 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
4. Бузько Р. Интеллектуальная собственность на страже границ индустрии моды. URL: <http://fashion-law.ru/post/ip-in-fashion-industry>

5. Токарева В. О. Захист інтелектуальної власності в індустрії моди (порівняльний аспект). Науковий журнал «Молодий вчений». № 2 (42), лютий, 2017. С. 170-174. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/2/42.pdf>

6. BREWER, Mark (2017). Fashion Law: More than Wigs, Gowns, and Intellectual Property. San Diego Law Review, 54 (4), 739-784. URL: <http://shura.shu.ac.uk/23132/1/Brewer%20Pages%20FINAL%202%20%28Revised%29.pdf>

7. FashionBrandsareOftenMisunderstoodinTheirFightAgainstSimilarly-NamedBrands. March 14, 2017 / TFL. URL: <http://www.thefashionlaw.com/home/fashion-brands-are-suing-similarly-named-brands-not-making-many-friends>

8. Harchuck, Kimberly A. (2010) “Fashion Design Protection: The Eternal Plight of the “Soft Sculpture”,“ Akron Intellectual Property Journal: Vol. 4: Iss. 1, Article 3. URL: <https://ideaexchange.uakron.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://scholar.google.com.ua/&httpsredir=1&article=1034&context=akronintellectualproperty>

9. WIPO Standarts | Publication year: 2017. URL: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4191>